

amely a császár parancsára készült, *nem a nádor fogalmazása* és nem is e naplója alapján készült; ez természetes, hiszen ösmeretes, hogy ez a „nátori hiv. jelentés“, ahogyan a kiadó nevezi, Kisfaludy Sándornak már jóval e kötet megjelenése előtt közzétett munkája. (1931.)

GÁLOS REZSŐ.

Dalmady Győző költői és prózai munkái. Előszóval ellátta Preszly Elemér. Budapest, Gyöngyösi István Társaság, 1936. N. 8-r. 272, 285, 307, 337 l.

Dalmady Győző összes műveinek ez az első gyűjteménye három kötetben költeményeit, a negyedikben prózai munkáit adja; amazok hatvan év távolából (1856—1914) vagy 800-nál több verset (köztük 300 még nem jelent meg gyűjteményben, s 46 nyomtatásban egyáltalán nem), emez visszaemlékezéseket és följegyzéseket (1893—1913) meg beszédeket (1871—1897) ad.

A költő első versé nyomtatásban 1853-ban, a *Szikszoói enyhlapokban* jelent meg. 1855 körül, mint pesti jogász egyre több és több verssel szerepel. Ifjú éveinek érzelmes lírája Tóth Kálmán *Szerelmi vadrózsáinak* babérait áhította, majd, egyidőre, mintaképei a romantikus francia Lamartine, Hugo Viktor, Musset és Béranger voltak. Az elsőtől melankóliáját, Hugótól családias költészetét, a *Májusi éjtszakák* költőjétől fájdalmas gyengédségét, Napoleon dalnokától hazafias dalainak lendületét tanulta. A *Feltámadunk, Jönnék a mieink* s a 60-as évek több költeményének hazafias alaphangját ennek a franciás lüktetésnek köszönheti. Ezekről az európai áramlatoktól csakhamar elfordul Dalmady; költészetének Deák kiegyezési beszédei és Tisza Kálmán megalkuvó politikája szolgáltatják az indítékokat.

Hazafias lírája páratlan hűséggel kíséri a nemzet minden küszködését. Aggódik a nép jövőjéért, egyre marcangolóbb kétségek kísértik. A *Pártokhoz*, a *Hanyatló nap*, *A dinom-dánom országa* szinte megborzongató jóslatként merednek a vigasztalan jövőbe — akár csak Kölcsey *Zrínyi II. éneke*, majd Varga Gyula töprengései, és disszonásabb, de annál erőteljesebb hanggal Ady Endre versei. De megérintik a nagy emberi problémák, a világ viaskodása is. Békevágya adta lantjára a *Sok a katona* és a *Békéhez* című ódát, a szociális kérdések *A templom és a gyár* szép sorait.

Szerelmi költészetének egy része megközelíti a tragikus folyamatok partját. Ifjúságának feledhetetlen ábrándja, Sebestyén Szidónia, ez az érthetetlen és kiszámíthatatlan nő, tele szépséggel, szenvedéllyel és hűtlenséggel, ihlette *Az ég előtt, a föld előtt*, a *Nyári est az akácok alatt* szép dalait. A csalódás egész élete végéig hatással van rája, akár Dantéra Beatrice, Csokonaira Lilla vagy Heinére «mennyei leánya».

Prózai dolgozatai között kétségkívül a naplószerűek az értékesebbek. Némcsak szerzőjükre jellemzők — bevilágítanak ennek a nemeslelkű embernek, igazi jellemnek a lelkébe — hanem a beszédekkel együtt becses adalékok is a XIX. század második felének műveltség-történetéhez.

A gyűjteményt bibliografia és repertorium egészíti ki. Az anyagot nagy gondnal a költő fia, Dalmady Ödön gyűjtötte össze — elrendezése azonban nem tervszerű, s ez használatát is megnehezíti. A szerkesztés munkáját Gorzó Nándor végezte nagy gondnal, szeretettel és hozzáértéssel.

SZABÓ DÁVID.